

Verður tað liv ella deyði?

I tí bóklinginum, sum eg fyrr havi umtalað: »Hvað er Penge» og sum er sendur mær frá »Folkedividenten (Social Credit)» Espe á Fyn, stendur víðari soleiðis:

Danmark er i økonomisk Henseende en engelsk Vassalstat. Vor Lensherre er Montagu Norman, Direktør paa syttende Aar i The Bank of England. Tilsluttet denne Moderbank staa Englands fem største Banker »the Big Five». Der er den intimeste Forbindelse mellem Bank of England og Banque de France paa den ene Side og Bank of England og Amerikas Centralbank, Federal Reserve Board, paa den anden Side. Denne sidste er nær knyttet til Bank of Montreal, der sammen med Døtrebankerne, Canadian Bank of Commerce samt Royal Bank of Canada kontrollerer 75 pCt. af alle canadiske Penge. Og saa fremdeles. Man forstaaer, at et saadant intimt Samarbejde nødvendigvis maa føre til positive Resultater. Mellem 1918 og 1934 har dette Kæmpeforetagende grundlagt 26 nye Centralbanker over hele Jorden. I hver af disse Bankers Forfatninger rummes en Paragraf, der stiller Banken udenfor den stedlige Regerings Kontrol. Omkring 1926 byggedes der i England for hver ny Kirke hundrede nye Bankafdelinger. Samme Aar aabnede »De Fem Store» imellem sig fem nye Afdelinger pr. Uge. De fleste Banker ligger paa Hjørnegrunde og Hjørnegrunde er de dyreste. Som man ser: virkelige positive Resultater — for Bankvæsenet. De Resultater Verdensbefolkningen har høstet af dette Regime i de forløbne 20 Aar er maaske knap saa positive:

I 1920 besluttede Mr. Montagu Norman i Samraad med den amerikanske Centralbank at slaa ind paa en Kreditinddragelses-Politik i de to Lande. Som tænkt, saa gjort. Denne Plan blev hverken forelagt den engelske eller den amerikanske Regering. Som et Resultat af den nye Politik steg Fallitterne i Amerika fra 3 pCt. til 14 pCt. Den amerikanske Finansminister erklærede, at den omfattende Tilbagekaldelse af Kreditterne havde kostet Amerika langt mere end Krigen. I Kanada (jævnfør den intime Bankforbindelse mellem de to Lande) førte Kreditinddragelsen til Ruin for Titusinder af Farmere, Forretningsmænd og Industridrivende. Man hævdede i det canadiske Parlament, at den nye Bankpolitik havde sat Udviklingen en Meneskealder tilbage. I England, hvor Kreditinddragelserne foregik langsomt, var Følgerne knap saa katastrofale, og man fandt sig i de daarligere Tider som et »uundgaeligt Efterslet» af Krigen.

Belært af Erfaringen foretog de store Kreditstedere en Kursændring og begyndte atter at udstede Kredit. For Amerikas Vedkommende blev Resultatet den største Opgangsperiode som dette eller noget andet Land har set.

Men da al Kredit, som alle de øvrige Former for Bankpenge, udstedes som Laan, der skal betales med Renter, varer en Opgangstid aldrig længere end til det Øjeblik, da Kreditstederne begynder at tilbagekalde Kreditten. I 1929 lagdes Røret atter engang haardt om, og man slog ind paa den gamle Inddragelseskurs, der førte til de gammelkendte Følger. Men da Kreditpengenes Mængde var mangedoblet i de forløbne 10 Aar blev Katastroferne langt alvorligere end i Tyvernes Begyndelse. Der blev til den største Nedgangs- eller Depressionsperiode Verden nogensinde har kendt. Dens Virkninger føltes ud til Jordens fjerneste Egne, fordi der i Dag ikke findes en Plet paa Jorden, som ikke er undergivet det universelle Centralbanksystems Magt.

Om denne store »Krise» udtalte Mr. Montagu Norman i sit fjortende Regeringsaar (1933): »nærmer mig hele Spørgsmaalet ikke blot i Uvidenhed, men ogsaa med største Uvidenhed.» Et Par Maaneder efter blev han valgt for femtende Gang til Chef for Verdens største Bank. Kort efter rundede han atter engang en af sin skæbnesvangre Karrieres skarpe Hjørner og gik paany ind for en Kreditvidelsespolitik, der førte til de nuværende Højkonjunkturer. Da det meste af Kreditstrømmen imidlertid glider ind i Krigsindustrien og beslegtede Foretagender vil man se, at Kreditlen ikke med Aarene har mistet sin dynamiske Karakter, og at de øjeblikkelige »gode» Tider ifølge deres Oprindelse let kan faa en brat Ende.

Øll minnst vit tær kreppur, sum verið hava og tung hava tøkini verið fyrir at knógva undan — mangur er bognaður og farin á húsagang. Nú vita vit, at orsokin er internationalur. Likasum socialismen er international og spennur um allan heim, in, soleiðis hanga allir heimsins pengamatadorar — ella peningadiktatorar á einum tráði. Teir geva kreditt eina tíð — inntil — ja, inntil teir halda tíð vera at »slaa ind paa en Kreditinddragelses-Politik» — tá rapla forrættningar runt í verðini eins og tey korthúsin, sum smábørnini í spælni byggja sær upp. Hin stóri eiturkoppurin flennur, tá hann sær, at spinnilvevurin er fullur av flugum. Hin privatkapitalistiski peningadiktatorin letur forrættningarmenn og aðrar fáa lán — fáa loyvi at arbeiða eina tíð, inntil flugurnar eru

AKTIESELSKABET FØROYA BANKI

Hovedkontor: THORSHAVN

Stiftet 1906.

Afdeling: TRANGISVAAG

AKTIEKAPITAL OG RESERVER KR. 900.000.

Bankforretninger af enhver Art udføres.

Kontortid 11—3. Lørdag 11—2.

SJÓNLEIKARHÚSIÐ

GUSTAV WIED:

„KÆRLEIKI“

Skemtileikur í 2 pørtum umsett hefur C. Holm Isaksen. Sunnudag 20. mars kl. 18. Atgongumerki á 1.50 og 1.00 í H. N. Jacobsens bókahandli og við dynnar.

Royndarleikur fyri børn leygardag 19. mars kl. 20.

Atgongumerki 50 oyr.

SILDEGARN

Et stort Parti nye barkode Sildegarn sælges billigt.

AS Balslev & Co.

Tlf. 20, 193, 237.

feitar nokk — »klapps» sigur hin stóri eiturkoppurin — klappar netið saman og setir seg at goða sín eina bjól. Öl verðin ristist og skelvir. Fátekir fiskimenn í Føroyum, sum ligið hava á Suðurlandinum ogaðra staðni og vágað livið, missa tey neyðars oyru, sum eru teim so dýrkeypt. Ikki er logið, um teir bannast og ynskja alt til yvir reiðarum og keypmönnum, sum atvold eru í hesum; men sannleikin er tann, at okkara reiðarar og keypmenn eisini eru eins og flugur í tí stóra privatkapitalistiska netinum. Syrgjult bert, at teir ikki duga at sliggja hetta, men leika óðir móti javnaðarmonnum, sum vilja hjálpa teimum og øllum Føroyingum undan teim útlendsku eiturkoppunum, sum súgva okkum. — Men einaferð man tann dagur koma, tá vit Føroyingar sliggja, at vit eru allir í sama báti, og at vit allir mega oysa — allir mega rógva — allir mega draga eina línu og kenna okkum sum bróður.

Frælsi javnaður og bróðurskapur! J. H. Danbjørg.

N. A. Eidesgaard, Tórshavn, selur ikki bara smár og stórar skrivmaskinur, men hann selur alt, sum upp kann roknaast, til kontorbrúks. Hann selur allar slags maskinur bæði móti avbetaling og kontant. Hann hevur verið sera heppin við at fingið óll tey bestu merkin. Hann er eisini teimum, sum tað ynskja, til hjálpar við ráðleggingum í modernisering av kontórum. Hann hevur stórt lagir í øllum slags pappír — hvítum og litadum — til kontorbrúks til en gros prísir. Lagir hansara er har, sum hann býr í Trappugotu.

Orrustan

Tvøroyri.

Blaðið »Føroyatíðindi» á Tvøroyri hevur alla sína tíð ant, men ongatið livað. Tað hevur verið eins og ein sjúklingur, ið liggur og andast, men seigur hongur við hetta liv. Bara eitt er tað, eitt medisín, ið hevur fingið tess teigar at gløða, tess orð at froða, og tað er maðurin P. M. Dam. Hann hevur tókst at verið fyrir hesum blaði sum pípan fyrir opiðmýrkjarin. — Opiumsroykjarin, sum liggur hálvdeyður á legu síni, men osist upp og fær gyklandsi sýnir og dreymar, tá ið hann smakkar hetta fyrir honum ómissuliga slag. Bert er ein rangsða við myndini: Opium veldir sælusjónir fyrir njótarin, ein hugnalig tilvera opnar sínar grindir fyrir honum: P. M. Dam er fyrir »Føroyatíðindi» sum tað reyða klæði fyrir tarvin, teikar í sum eitt, ið hevur dráphug, og doyr so burtur aftur. Ja, tað tykist, at tað verður so, sum blaðið og vinir tess ynskja, at P. M. Dam rekst av Tvøroyri ella av landinum ella fer hesari fold frá, fer »Føroyatíðindi» beint aftaná, tað bragdar ikki í tí, tað verður tess vissi deyði, tí ikki er væntandi, at nakað miðul er at halda lív í tí — um tað so leitar knottin runt eftir lognum søgum, ið plagdi vera tað einasta, ið prýður tess fáteku síður. — Nú í seinastum er tað skalið Poul Frederik Joensen, sum við nevnda manni sum evni mýkir sín skaldapenn og leggur upp við blaðnum.

Vit hava altíð mett P. F. Joensen at vera skald, ja, gott skald, av teimum frægastu her á landi, bæði í bundnum og óbundnum stili; og mangur mundi vera bilsin, at Chr. Matras, doktari, hevði lagt hann burtur úr bókmenntasøgu síni. Men tað er meira harmiligt og óhugaligt at siga frá, at tað, maðurin nú flytir fram — hesar blaðgreinirnar — langt ífrá er so vorðið, at tað fróir nakran »æstetikara», hann verið so óvandin hann vera vil. Mál og formur er kellingalíkt og ikki skaldalíkt, so vit halda ikki, at hesin bóka- og listakoni Fransmaðurin, um hann hevði livað og gjørt kunnugur við aftursvør P. F. J. í »Føroyatíðindi», vildi trúð, at hetta var runnið úr einum skaldapenni. »Socialur» og onnur føroysk bløð hava verið ógvilg viðhvort og kanska verð at finna at, men vit halda, at tað har hevur staðið hevur verið sera síðiligt, hóvligt og fólkaligt afturimóti hasum. Og vit halda, vit við góðari samvitsku kunnu leggja hasum innsendaranum í »Føroyatíðindi», sum gav seg um, at »Socialur», síðan P. M. Dam kom til stýrið, var so skrivaður, at hann kundi ikki latast upp í hendur á óvitum, tey ráð, at hann so leingi handan gongan leikar í »Føroyatíðindi», krógvar blaðið undir lási ella eisini tveitur tað á bálið, so brátt tað kemur inn um dynnar. —

Tað tykist okkum, at álop og aftursvør altíð mugu hava eitt sundur av tí, sum Fransmennir kalla »esprit», og at slíkt, hóast tað er sum bik og lítið eitlig, verður stroytt við »attiskum salti», so at fólk kunnu bera tað í munni.

Vit kenna ikki so nógv til P. M. Dam í sínum dagliga yrki, men vit vita tað, at hann hevur ymiskar álitispostar her á landi, álitispostar, sum eisini aðrir lærarar hava havt og hava, so hetta man ikki vera slíkur moralskur sárleiki, ið veldir hesa deliriumsskolan, men heldur vanligur persónligur illvilji móti manninum, sum helst ikki átti at verið horið til skoðar í einum blaði.

Tað er so at endanum at siga, at kemur Jeppe, sum hann sigur, fram aftur, so skuldi hann helst skapað sær sum aðalsmaður, og ikki sum hann, ið vil vera andaborin, men rópar og skrólur ár kostinum.

B.

Føroya Málfelag

hevur aðalfund týsdagin 5. apríl 1938 kl. 20 á Føroya Amts Bók-asavni við hesari dagsskrá:

1. Frágreiðing frá yrki felagsins í tí farna árinum.
2. Grannskoðaður roknskapur verður framlagdur til samtyktar.
3. Nevndarval
4. Val av 2 grannskoðarum.
5. Ymist.

Nevndin.